

Мовчан Р. О.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

Парфенюк І. І.,

*аспірантка кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права
Донецького національного університету імені Василя Стуса*

ДОПОВНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ СТАТТЯМИ 222-2 ТА 232-3: КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧОГО РІШЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена критичному аналізу рішення Верховної Ради України про доповнення Кримінального кодексу України новими статтями 222-2 та 232-3, за результатами якого зроблений науковий висновок щодо їх обґрунтованості, а також визначено перспективи розвитку кримінального закону у відповідній царині.

Зокрема, з огляду на аргументи, представлені у статті, було доведено, що під час ухвалення Закону від 19 червня 2020 р. № 738-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» у частині доповнення Кримінального кодексу України новими статтями 222-2 та 232-3 були допущені фактично всі ті помилки, які останніми роками супроводжують правотворчість щодо оновлення розділу VII Особливої частини «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності», а саме:

1) невинуватене та жодним чином не пояснене доповнення його черговими спеціальними нормами (статті 222-2 та 232-3 Кримінального кодексу України);

2) абсолютна довільність передбачених у відповідних нормах, зокрема у примітці ст. 222-2 Кримінального кодексу України, криміноутворюючих та кваліфікуючих показників;

3) деформація очевидних намірів парламентаріїв, коли внаслідок непродуманості розглядуваних змін прийняття Закону від 19 червня 2020 р. призвело не лише до посилення відповідальності, а й до паралельної декриміналізації значного масиву порушень у сфері функціонування енергетичного ринку;

4) неприпустима при прийнятті будь-якого нормативно-правового акта, не кажучи вже про закон про кримінальну відповідальність, елементарна неухважність, а точніше недбалість, результатом якої стало те, що в примітці ст. 222-2 Кримінального кодексу України були описані відповідні ознаки складів кримінальних правопорушень, передбачених не статтями 222-2 та 232-3, а статтями 222-2 та 232-2 Кримінального кодексу України, з усіма впливаючими і детально описаними у представленій роботі правовими наслідками.

З урахуванням цього зроблено загальний висновок, що статті 222-2 та 232-3 Кримінального кодексу України, принаймні в тому вигляді, в якому вони існують наразі, мають бути виключені із системи чинного вітчизняного кримінального законодавства, а зусилля парламентаріїв та науковців мають бути спрямовані на усунення недолі-

ків відповідних загальних норм, через наявність яких вони наразі залишаються «мертвими».

Ключові слова: маніпулювання, незаконне використання, інсайдерська інформація, енергетичний ринок, кримінальне правопорушення, кримінальна відповідальність.

Постановка проблеми. Вітчизняними криміналістами, зокрема й одним із авторів цих рядків, вже неодноразово висловлювалось занепокоєння з приводу нетипово високих кількісних показників правотворчості щодо оновлення законодавства України про відповідальність за господарські кримінальні правопорушення (далі – к. пр.). Пояснювалося це тим, що за час дії чинного Кримінального кодексу України (далі – КК) у стінах Верховної Ради України (далі – ВРУ) і на інших владних пагорбах так і не була сформована стратегія розвитку відповідного законодавства, що призвело до того, що для законотворчості у сфері кримінально-правової охорони господарської діяльності характерним стало внесення численних, непродуманих і нерідко позбавлених практичного сенсу змін, які суперечать уже наявним приписам КК. Як наслідок, будучи спочатку загалом чіткою та взаємоузгодженою системою норм, розділ VII Особливої частини «К. пр. у сфері господарської діяльності» (далі – розділ VII) поступово перетворився на безсистемний, еkleктичний набір заборон, нездатних виконувати своє основне призначення – ефективну кримінально-правову охорону господарської діяльності [1, с. 260].

Та незважаючи на обґрунтовані зауваження науковців, законодавець, вже традиційно ігноруючи останні, поки що не поспішає робити кроки, спрямовані на покращення ситуації. Навпаки, замість бажаного вираженого, наукового і системного підходу до кримінально-правової охорони господарської діяльності, останнім часом представники депутатського корпусу ще більше активізували свою діяльність в аналізованій царині, а паралельно з цим пропорційно ще більше знизили і до цього невисоку якість відповідної законотворчості. Зокрема, 19 червня 2020 р. ВРУ було ухвалено Закон України № 738-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів» (далі – Закон від 19 червня 2020 р.), результатом набрання чинності яким стало не лише виключення та істотне оновлення редакцій низки існуючих раніше,

а й поява у системі розділу VII двох нових спеціальних заборон (статті 222-2 та 232-3). Потребою критичного осмислення відповідного рішення парламентаріїв і пояснюється необхідність написання цієї статті.

У вітчизняній юридичній літературі проблематика кримінально-правової охорони господарської діяльності ставала предметом наукових розвідок таких вчених, як П. С. Берзін, Р. А. Волинець, Н. О. Гуророва, О. О. Дудоров, Д. В. Каменський, О. О. Кашкаров, В. М. Киричко, О. І. Перепилиця, А. М. Ришелюк, та інших. Попри позначену доктринальну активність, мусимо констатувати, що роботи названих авторів виконувалися ще до прийняття аналізованих змін до законодавства, через що в них не досліджувалися останні.

Метою статті є критичний аналіз рішення ВРУ про доповнення КК новими статтями 222-2 та 232-3, за результатами якого має бути зроблений висновок щодо їх обґрунтованості, а також визначено перспективи розвитку кримінального закону у відповідній царині.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім необхідно зробити застереження стосовно того, що, подібно до деяких інших [2], через їхню масштабність у межах однієї статті не видається можливим розглянути всі ті оновлення, яких КК зазнав у результаті ухвалення досліджуваного закону. Зокрема, викладення у нових редакціях статей 222-1 та 232-1, внесення змін до низки інших заборон, а також виключення з КК ст. 223-2 вимагає проведення окремого дослідження, у процесі якого мають бути отримані відповіді на питання щодо виправданості цих оновлень кримінального закону. Недоцільність «розпорошування» уваги авторів пояснюється й тим, що деякі спірні положення законопроекту № 2284 від 17 жовтня 2019 р., який у підсумку набув статусу Закону від 19 червня 2020 р., вже були проаналізовані парламентськими експертами, оцінка яких була викладена у відповідних висновках ГНЕУ (від 22 листопада 2019 р.)¹ та зауваженнях ГЮО ВРУ (від 17 червня 2020 р.). Саме тому в цій роботі основний фокус буде зосереджений лише на тих проблемах, які пов'язані з доповненням КК новими статтями 222-2 та 232-3.

Передусім варто пригадати, що лише за тиждень до ухвалення аналізованих змін до законодавства – 11 червня 2020 р. – набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення процедури внесення змін», відповідно до якого зміни до КУпАП, КК України та КПК України можуть вноситися виключно законами про внесення змін до законодавства України про адміністративні правопорушення, або законодавства України про кримінальну відповідальність, або кримінального процесуального законодавства. Разом із тим, незважаючи на ці обмеження, встановлені законодавцем, ним же самим вони і були порушені, адже (і про це вже писалося вище) розглядувані нами нововведення ухвалені не законом про внесення змін до законодавства України про кримінальну відповідальність, а Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення залучення інвестицій та запровадження нових фінансових інструментів». Отже, перефразовуючи епічний вислів Тараса Бульби, мусимо констатувати: парламентарії встановили відповідну процедуру

¹ Важко навіть уявити, якою буде якість законотворчості у разі реалізації намірів чинного керівництва ВРУ щодо ліквідації ГНЕУ, експертна робота якого, хоч і далеко не завжди, та все ж була певним запобіжником щодо допущення найбільш очевидних та кричущих помилок у законопроектній діяльності.

змін до кримінального законодавства, парламентарії ж і знехтували нею.

Далі. У процесі аналізу тенденцій розвитку політики держави у частині протидії к. пр. у сфері господарської діяльності одним із авторів цієї статті (разом із О. О. Дудоровим) відзначався і такий її негативний тренд, як надання переваги спеціальним (казуїстичним) кримінально-правовим заборонам, послуговування якими дозволяє лише інтуїтивно та фрагментарно реагувати на наявність тих чи інших економічних зловживань [3, с. 133]. Цей тренд знайшов своє продовження і в Законі від 19 червня 2020 р., одним із результатів набрання чинності яким стало доповнення КК двома новелами, які присвячені кримінально-правовій охороні господарських відносин у сфері функціонування енергетичного ринку, – ст. 222-2 «Маніпулювання на енергетичному ринку» та ст. 232-3 «Незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів».

Аналізуючи доцільність цього рішення, насамперед зазначимо, що в пояснювальній записці авторами відповідного законопроекту його триєдину мету було визначено як комплексне врегулювання питань: 1) функціонування ринків деривативних (похідних) фінансових інструментів; 2) функціонування ринків капіталу та організованих товарних ринків, а також розбудови їх інфраструктури; 3) забезпечення захисту прав власників облігацій. Як бачимо, про «енергетичний ринок» у відповідних супровідних документах не йшлося. З урахуванням цього без подиву сприймається й інформація про те, що первинною редакцією згаданого законопроекту не передбачалося жодних нововведень, присвячених, так би мовити, «спеціальному» (порівняно з іншими організованими ринками) захисту саме енергетичного ринку, зокрема й доповнення КК відповідними кримінально-правовими новелами.

Однак під час розгляду законопроекту від 17 жовтня 2019 р. у другому читанні до нього були внесені поправки, запропоновані народними депутатами України О. В. Бельковою та Д. О. Гетьманцевим. Сутність цих правок полягала в тому, що у викладеному в новій редакції та з новою назвою Законі України від 23 лютого 2006 р. «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (раніше – Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок») містилося спеціальне застереження стосовно того, що його дія не поширюється на діяльність оператора ринку електричної енергії, оператора системи передачі, оператора газотранспортної системи та на відносини, пов'язані з функціонуванням ринку електричної енергії відповідно до Закону України «Про ринок електричної енергії», функціонуванням ринку природного газу відповідно до Закону України «Про ринок природного газу» та функціонуванням сфери тепlopостачання відповідно до Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг».

І вже враховуючи ці правки до регулюючого законодавства, згадані вище парламентарії рекомендували доповнити КК двома спеціальними (порівняно із загальними статтями 222-1 та 232-1) нормами, присвяченими виключно кримінально-правовій охороні енергетичного ринку (статті 222-2 та 232-3), що, за їхнім задумом, мало б забезпечувати корельованість відповідних приписів бланкетного та кримінального законів.

Та чи вимагало згадане застереження у бланкетному законодавстві саме такої реакції парламентаріїв щодо оновлення закону про кримінальну відповідальність?

Передусім зазначимо, що посилення кримінальної відповідальності саме за аналізовані дії на енергетичному ринку може наштовхнути на хибну думку про те, що раніше відповідні порушення активно каралися за загальними статтями 222-1 та 232-1 КК, а причиною неефективності кримінально-правової протидії таким к. пр. були надмірно м'які покарання, передбачені цими загальними нормами, на зміну яким і приходять спеціальні статті 222-2 та 232-3 КК із встановленими у них в десятки разів суворішими покараннями (детальніше про це далі). Але якщо ми проаналізуємо офіційну статистику, оприлюднену на сайті Офісу Генерального прокурора, то побачимо, що насправді за всі роки існування згаданих загальних норм жодне (!) провадження по них не було направлено до суду. З урахуванням цієї інформації стає очевидним, що, доповнюючи КК новими спеціальними нормами, які майже повністю дублюють положення відповідних «мертвих» загальних норм, законодавець фактично посилює «неіснуючу» відповідальність, яка, можна сміливо прогнозувати, так і не буде реалізована.

Далі необхідно пригадати, що у кримінально-правовій доктрині виділення спеціальних норм пояснюється необхідністю диференціації відповідальності, яка виникає у випадку істотної відмінності характеру і ступеня суспільної небезпеки деяких видів діянь, передбачених окремою нормою права, застосування якої не дозволяє врахувати ці відмінності. Спеціальна ж норма забезпечує можливість урахування особливостей охоронюваних суспільних відносин і відповідність кримінальної відповідальності небезпеці посягання на такі відносини [4, с. 6–7]. «Існування спеціальної норми поряд із загальною лише тоді має практичний сенс, коли ця спеціальна норма якимось чином по-іншому вирішує питання кримінальної відповідальності порівняно із загальною нормою (наприклад, про вид та розмір покарання)» [5, с. 248–249].

Отже, отримання відповіді на питання про доцільність доповнення КК новими статтями 222-2 та 232-3 вимагає першочергового з'ясування:

1) того, чи притаманний діянням, описаним у розглядуваних заборонах, істотно вищий характер та ступінь суспільної небезпеки порівняно із правопорушеннями, про які йдеться у відповідних загальних нормах;

2) характеру змін, які відбулися в КК у зв'язку з прийняттям Закону від 19 червня 2020 р.

Відповідаючи на перше із поставлених вище питань, мусимо констатувати, що, незважаючи на вказівку у Законі від 23 лютого 2006 р. на те, що його дія не поширюється на відносини, пов'язані з функціонуванням енергетичного ринку (умовна назва), ми не знайшли необхідну відмінність:

– ні в характері суспільної небезпеки діянь, передбачених у відповідних загальних та спеціальних нормах КК, в яких йдеться про ідентичні діяння: у статтях 222-1 та 222-2 – про маніпулювання на різних ринках, а у статтях 232-1 та 232-3 – про незаконне використання інсайдерської інформації;

– ні в ступені суспільної небезпеки аналізованих діянь, адже для нас очевидно, що він головне і найперше визначається не ринком, на якому відбуваються відповідні порушення, а їхніми наслідками (розмір шкоди, розмір незаконно отриманих прибутків або збитків, яких вдалося уникнути). І жодних підстав уважати, що, скажімо, маніпулювання на «звичайному» організованому ринку, яке заподіяло певну шкоду, є менш небезпечним, ніж маніпулювання на енергетичному ринку, що

заподіяло аналогічну шкоду, немає. До речі, як ми пам'ятаємо, необхідність диференціації відповідальності за розглядувані делікти не пояснюється і в супровідних документах до законопроекту від 17 жовтня 2019 р., в яких, зокрема, відсутнє будь-яке обґрунтування підвищеної суспільної небезпеки посягань на енергетичний ринок.

Врешті-решт на відсутність відмінності саме у характері суспільної небезпеки вказує і фактично ідентичне формулювання диспозицій, з одного боку, статей 222-1 та 222-2 КК, а з іншого – статей 232-1 та 232-3 КК, яке зайвий раз засвідчує, що йдеться про близькі за змістом діяння, які, проте, вчиняються в різних сферах.

У зв'язку з усіма наведеними вище положеннями виникає логічне питання про те, а якими ж саме мотивами керувався законодавець, встановлюючи за діяння, котрим притаманний подібний характер та ступінь суспільної небезпеки, покарання, які за своєю суворістю відрізняються в 7–12 разів у статтях 222-1 та 222-2 КК та в 10–40 (!!!) разів у статтях 232-1 та 232-3 КК (у ч. 1 ст. 232-1 КК передбачено основне покарання у вигляді штрафу від 1 тис. до 4 тис. НМДГ, тоді як у ч. 1 ст. 232-3 КК – штраф у розмірі від 40 тис. до 50 тис. НМДГ).

З іншого боку, порівняльний аналіз відповідних санкцій не залишає сумнівів стосовно прагнення вітчизняних парламентаріїв посилити кримінальну відповідальність саме за вчинення правопорушень у сфері функціонування енергетичного ринку, яке, здавалося б, і було втілено Законом від 19 червня 2020 р. (відповідь на друге із поставлених вище питань про правові наслідки аналізованих змін) якраз таки за допомогою згаданих істотно суворіших санкцій, передбачених саме у статтях 222-2 та 232-3 КК.

Однак, подібно до описаної в юридичній літературі ситуації зі спеціальною ст. 218-1 та загальною ст. 219 КК [6, с. 84–86], такий, на перший погляд, безспірний висновок не враховує важливої деталі – показників криміноутворюючих ознак відповідних складів к. пр. Аналіз приміток статей 222-1, 222-2² та 232-1 КК засвідчує: якщо кримінальна відповідальність за «звичайні» маніпулювання на організованих ринках та незаконне використання інсайдерської інформації пов'язується із сумою, яка в 500 і більше разів перевищує НМДГ (незаконне отримання цієї суми, завдання таких збитків тощо), то маніпулювання на енергетичному ринку та незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів – із сумою, яка в 30 тис. і більше разів перевищує НМДГ, тобто є в 60 (!!!) разів більшою за попередню. А якщо ми, наприклад, порівняємо передбачені у статтях 222-1 та 222-2 КК показники «тяжких наслідків», то побачимо, що в останній вони є вже у 180 (!!!) разів вищими (180 тис. НМДГ та 1 тис. НМДГ, відповідно). Виходить, що санкції розглядуваних норм відображають суспільну небезпеку не стільки відповідних кримінально протиправних діянь, скільки їхніх наслідків.

Проведений аналіз дозволяє дійти доволі парадоксального висновку: з одного боку, ухвалення Закону від 19 червня 2020 р. призвело до істотного посилення відповідальності за відповідні посягання у сфері функціонування енергетичного ринку, за вчинення яких передбачено санкції, що є в 7–40 разів суворішими, аніж санкції, встановлені за скоєння аналогічних «звичайних» (не пов'язаних з енергетичним ринком) діянь; але

² До аналізу цієї примітки ми повернемося далі.

з іншого – наслідком набрання чинності аналізованим Законом стало й те, що маніпулювання на енергетичному ринку та незаконне використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів, яке пов'язане з показниками на суму від 500 до 30 тис. НМДГ, взагалі перестало визнаватися кримінально протиправним і може бути кваліфіковано лише за статтями 163-18 та 163-19 КУпАП, хоча раніше, до прийняття розглядуваного Закону, такі дії мали б кваліфікуватися за статтями 222-1 та 232-1 КК.

Як бачимо, результатом ухвалення Закону від 19 червня 2020 р. стало не лише посилення відповідальності, а й паралельна декриміналізація значного масиву порушень у сфері функціонування енергетичного ринку. Інша справа, що знову ж таки з абсолютно незрозумілих міркувань у згаданих вище нормах КУпАП наразі передбачені в разі суворіші санкції, ніж передбачені у відповідних загальних нормах КК. Як наслідок, ми отримали без перебільшення неприпустиму ситуацію, коли кримінально каране діяння, наприклад незаконне використання «звичайної» інсайдерської інформації, яке спричинило тяжкі наслідки (ч. 3 ст. 232-1 КК), карається штрафом у розмірі від 5 тис. до 8 тис. НМДГ (основне покарання), тоді як, скажімо, аналогічні діяння, але вчинені щодо оптових енергетичних продуктів, що спричинили шкоду в розмірі лише 2 НМДГ, тобто в п'ятсот разів меншу, визнаються адміністративним деліктом, за скоєння якого, проте, передбачено покарання у виді штрафу від 10 тис. до 15 тис. НМДГ, тобто у два рази суворіше, ніж за вчинення к. пр., яке, нагадаємо, призвело до багатомільйонних збитків.

До речі, зазначимо і те, що зміст пунктів 1, 2 та 3 примітки ст. 222-2 КК, в яких закріплюються розміри відповідної значної шкоди (розміру) та тяжких наслідків (вже традиційно відшукати відповідні пояснення щодо закріплення передбачених величин у супровідних документах, пов'язаних з ухваленням Закону від 19 червня 2020 р., не вдалося), – типовий прояв притаманної розділу VII фундаментальної проблеми, яку можна позначити як довільність і відсутність уніфікації показників, що характеризують суспільно небезпечні наслідки і предмети к. пр. у сфері господарської діяльності.

Однак окреслена проблема «довільності» передбачених приміткою ст. 222-2 КК показників відверто тьмяніє перед іншою анонсованою вище проблемою цієї примітки. Йдеться про те, що, зважаючи на подібний об'єкт кримінально-правової охорони (насамперед) та появу внаслідок ухвалення одного Закону від 19 червня 2020 р., у цій примітці законодавець вирішив закріпити відповідні криміноутворюючі ознаки суб'єкта не лише маніпулювання на енергетичному ринку (ст. 222-2 КК), але й незаконного використання інсайдерської інформації щодо оптових енергетичних продуктів (ст. 232-3 КК). Водночас через неприпустиму та не маючу жодних пояснень і виправдань неухважність такі доволі логічні прагнення вітчизняних парламентаріїв у підсумку були абсолютно деформовані, адже насправді в наявній наразі примітці ст. 222-2 КК йдеться про згадані ознаки к. пр., передбачених ст. 222-2 та... ст. 232-2 («Приховування інформації про діяльність емітента»), а не ст. 232-3 КК³. Результатом такої недбалості стало те, що, керуючись буквальною тлумаченням кримінального закону, ми маємо визнавати, що сьогодні:

1) показник передбаченого ст. 232-2 КК «значного розміру» одночасно визначений двома нормами: приміткою власне ст. 232-2 КК, в якій він встановлюється на рівні 500 і більше НМДГ, та приміткою ст. 222-2 КК, в якій, як ми пам'ятаємо, вже йдеться про показник, який є в 60 разів вищим за попередній, – 30 тис. НМДГ. І якщо брати до уваги принцип «закон пізніший має перевагу над давнішим» (*lex posterior derogat priori*), то виходить, що у разі інкримінування ст. 232-2 КК значним має визнаватися розмір, який перевищує НМДГ не в 500, а в 30 тис. і більше разів. Єдине, що здатне «врятувати» від такої кваліфікації, може бути врахування у разі застосування ст. 232-2 КК іншого принципу – «закон загальний пізніший не має переваги над спеціальним давнішим» (*lex posterior generalis non derogat priori specialis*). До речі, аналогічна ситуація склалась і з тлумаченням ознак суб'єкта к. пр., передбаченого ст. 232-2 КК;

2) у ст. 222-2 КК визначено розміри «значної шкоди» та «тяжких наслідків» як ознаки складу к. пр., передбаченого ст. 232-2 КК, в якій ці ознаки взагалі відсутні;

3) передбачені ст. 232-3 КК криміноутворюючі (як і кваліфікуючі) ознаки, незважаючи на перше враження стосовно того, що вони законодавчо закріплені у примітці ст. 222-2 КК, насправді є оцінними, а посилення при їхньому встановленні на згадану примітку може бути пояснено хіба що застосуванням логічного, але аж ніяк не буквального методу тлумачення кримінального закону.

Завершуючи відповідний аналіз, не можемо не відзначити і того, що в досліджуваних кримінально-правових новелах, як, до речі, і в загальних статтях 222-1 та 232-1 КК, знайшов продовження дивний законодавчий підхід, коли криміналізованими є діяння (частини перші), які призвели не лише до заподіяння «значної шкоди», але й отримання незаконного прибутку або уникнення збитку у «значному розмірі», показники якого розкриваються у відповідних примітках, тоді як диференціація кримінальної відповідальності пов'язується виключно з настанням «тяжких наслідків». Така ситуація неминуче призводить до постановки логічного питання, на яке, однак, доволі важко знайти логічну відповідь: а чому ж тоді кримінальна відповідальність за розглядувані діяння не диференціюється і залежно від розміру (наприклад, великого чи особливо великого) незаконно отриманого прибутку або збитку, якого вдалося уникнути, які, вочевидь, не охоплюються поняттям згаданих «тяжких наслідків», що стосуються саме і лише шкоди, яка у відповідних частинах перших описана як «значна».

Висновки. Отже, зважаючи на аргументи, представлені у статті, ми дійшли висновку про те, що під час ухвалення Закону від 19 червня 2020 р. у частині доповнення КК новими статтями 222-2 та 232-3 були допущені фактично всі ті помилки, які останніми роками супроводжують правотворчість щодо оновлення розділу VII:

1) це і не виправдане та жодним чином не пояснене доповнення його черговими спеціальними нормами (статті 222-2 та 232-3 КК);

2) це й абсолютна довільність передбачених у відповідних нормах, зокрема у примітці ст. 222-2 КК, криміноутворюючих та кваліфікуючих показників;

3) це і деформація очевидних намірів парламентаріїв, коли внаслідок непродуманості розглядуваних змін прийняття Закону від 19 червня 2020 р. призвело не лише до посилення відповідальності, а й до паралельної декриміналізації

³ Зазначимо, що первинною редакцією законопроекту від 17 жовтня 2019 р. відповідальність за діяння, наразі описані у ст. 232-3 КК, пропонувалося встановити саме у ст. 232-2 КК. Виходить, що про те, що на той час ст. 232-2 вже існувала, розробники відповідного законопроекту просто забули!

значного масиву порушень у сфері функціонування енергетичного ринку;

4) ну і, нарешті, це неприпустима при прийнятті будь-якого нормативно-правового акта, не кажучи вже про закон про кримінальну відповідальність, елементарна неухважність, а точніше – недбалість, результатом якої стало те, що в примітці ст. 222-2 КК були описані відповідні ознаки складів к. пр., передбачених не статтями 222-2 та 232-3, а статтями 222-2 та 232-2 КК, з усіма впливаючими і детально описаними у представленій роботі правовими наслідками.

З урахуванням цього вважаємо, що статті 222-2 та 232-3 КК, принаймні в тому вигляді, в якому вони існують наразі, мають бути виключені із системи розділу VII, а зусилля парламентаріїв та науковців мають бути спрямовані на усунення недоліків відповідних загальних норм, через наявність яких вони наразі залишаються «мертвими».

Література:

1. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Законодавство України про кримінальну відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності – час визначитись зі стратегією розвитку. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2015. № 2. С. 215–263.
2. Мовчан Р. О. Кримінальна відповідальність за виборчі правопорушення: аналіз останніх законодавчих змін. *Вісник Львівського університету. Серія «Юридична»*. 2021. Вип. 72. С. 131–139.
3. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Розвиток законодавства України про кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності: проблеми і тенденції. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. № 4. С. 120–140.
4. Свидлов Н. М. Специальные нормы в уголовном праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1979. 19 с.
5. Кудрявцев В. Н. Общая теория квалификации преступлений. Москва : Юрид. лит., 1972. 352 с.
6. Дудоров О. О., Мовчан Р. О. Кримінально-правова заборона щодо доведення банку до неплатоспроможності: сумнівна законодавча новела. *Право і громадянське суспільство*. 2015. № 1. С. 71–115.

Movchan R., Parfenyuk I. Supplementing the Criminal Code of Ukraine with Articles 222-2 and 232-3: Critical Analysis of the Legislative Decision

Summary. The article is devoted to a critical analysis of the decision of the Verkhovna Rada of Ukraine to

supplement the Criminal Code of Ukraine with new articles 222-2 and 232-3, based on the results of which a scientific conclusion was made about their validity, and the prospects for the development of criminal law in the relevant area were determined.

In particular, taking into account the arguments presented in the article, it was proved that when the Law of June 19, 2020 No. 738-IX “On Amending Certain Legislative Acts of Ukraine on the Simplification of Attraction of Investments and the Introduction of New Financial Instruments” of the Code of Ukraine, the new Articles 222-2 and 232-3 made virtually all the mistakes that have accompanied lawmaking in recent years regarding the updating of Section VII of the Special Part “Criminal Offenses in the Sphere of Economic Activity”, namely:

1) unjustified and unexplained addition to it with regular special norms (Articles 222-2 and 232-3 of the Criminal Code of Ukraine);

2) the absolute arbitrariness provided for in the relevant rules, in particular, in the footnote of Art. 222-2 of the Criminal Code of Ukraine, crime-generating and qualifying indicators;

3) deformation of the obvious intentions of parliamentarians, when, due to the ill-considered amendments under consideration, the adoption of the Law of June 19, 2020 led not only to increased responsibility, but also to the parallel decriminalization of a significant array of violations in the field of the energy market;

4) inadmissible in the adoption of any normative legal act, not to mention the law on criminal liability, elementary inattention, or rather, negligence, which resulted in the fact that in the footnote of Art. 222-2 of the Criminal Code of Ukraine, the corresponding signs of criminal offenses were described, provided not by Articles 222-2 and 232-3, but by Articles 222-2 and 232-2 of the Criminal Code of Ukraine, with all the ensuing and detailed legal consequences described in the presented work.

Taking this into account, a general conclusion was made that Articles 222-2 and 232-3 of the Criminal Code of Ukraine, at least in the form in which they exist now, should be excluded from the system of the current domestic criminal legislation, and the efforts of parliamentarians and scientists should be aimed at eliminating the shortcomings of the relevant general rules, because of the presence of which they remain “dead”.

Key words: manipulation, illegal use, insider information, energy market, criminal offense, criminal liability.